

**MINISTERSTWO INFRASTRUKTURY
PAŃSTWOWA KOMISJA BADANIA WYPADKÓW LOTNICZYCH**

**RAPORT KOŃCOWY
WYPADKU LOTNICZEGO**

zdarzenie nr: 746/09

statek powietrzny: motolotnia SP-MZSK

10 września 2009 r. – Szczecin Dąbie – lotnisko EPSD

Niniejszy raport jest dokumentem prezentującym stanowisko Państwowej Komisji Badania Wypadków Lotniczych dotyczące okoliczności zdarzenia lotniczego, jego przyczyn i zaleceń profilaktycznych.

Raport jest wynikiem badania przeprowadzonego jedynie w celach profilaktycznych w oparciu o obowiązujące przepisy prawa międzynarodowego i krajowego. Badanie zostało przeprowadzone bez konieczności stosowania prawnej procedury dowodowej.

Sformułowania zawarte w niniejszym raporcie, w związku z Art. 134 ustawy Prawo lotnicze (Dz. U. z 2006 r., Nr 100, poz.696 z zm.) nie mogą być traktowane jako wskazanie winnych lub odpowiedzialnych za zaistniałe zdarzenie.

Komisja nie orzeka co do winy i odpowiedzialności.

W związku z powyższym wszelkie formy wykorzystania niniejszego raportu do celów innych niż zapobieganie wypadkom i poważnym incydentom lotniczym, może prowadzić do błędnych wniosków i interpretacji.

Raport niniejszy został sporządzony w języku polskim. Inne wersje językowe mogą być przygotowywane jedynie w celach informacyjnych.

Warszawa 2010

SPIS TREŚCI

Informacje ogólne	3
Streszczenie.....	3
1. INFORMACJE FAKTYCZNE	4
1.1. Historia lotu	4
1.2. Obrażenia osób.....	4
1.3. Uszkodzenia statku powietrznego	4
1.4. Inne uszkodzenia.....	4
1.5. Informacje o składzie osobowym (dane o załodze).....	4
1.6. Informacje o statku powietrznym.....	5
1.7. Informacje meteorologiczne.....	6
1.8. Pomoce nawigacyjne.....	6
1.9. Łączność.....	6
1.10. Informacje o miejscu zdarzenia.....	6
1.11. Rejestratory pokładowe.....	6
1.12. Informacje o szczątkach i zderzeniu.....	7
1.13. Informacje medyczne i patologiczne.....	7
1.14. Pożar.....	7
1.15. Czynniki przeżycia.....	7
1.16. Badania i ekspertyzy.....	7
1.17. Informacje o organizacjach i działalności administracyjnej.....	7
1.18. Informacje uzupełniające.....	8
1.19. Użyteczne lub efektywne metody badań.....	8
2. Analiza.....	8
3. Wnioski końcowe.....	9
3.1. Ustalenia komisji.....	9
3.2. Przyczyna wypadku.....	9
4. Zalecenia profilaktyczne.....	9

INFORMACJE OGÓLNE

Rodzaj zdarzenia:	Wypadek
Rodzaj i typ statku powietrznego:	motolotnia
Znak rozpoznawczy statku powietrznego:	SP-MZSK
Dowódca statku powietrznego:	bez uprawnień
Organizator lotów/skoków:	lot prywatny
Użytkownik statku powietrznego:	prywatny
Właściciel statku powietrznego:	prywatny
Miejsce zdarzenia:	Szczecin Dąbie – lotnisko EPSD
Data i czas zdarzenia:	10 września 2009 r. 07.55 LMT
Stopień uszkodzenia statku powietrznego:	poważnie uszkodzony
Obrażenia załogi:	ze skutkiem śmiertelnym

STRESZCZENIE

W dniu 10 września 2009 r. o godz.07.55 (LMT), w rejonie lotniska Szczecin Dąbie (EPSD), mężczyzna lat 81, wykonywał lot własną motolotnią o znakach rozpoznawczych SP-MZSK. W pewnym momencie motolotnia wykonała zakręt w lewo, z dużym przechyleniem i utratą wysokości, po czym zderzyła się z drzewem, a następnie po przeleceniu około 70 metrów upadła na ziemię. Mężczyzna pilotujący motolotnię poniósł śmierć na miejscu zdarzenia.

Badanie zdarzenia przeprowadził zespół badawczy PKBWL w składzie:

Tomasz Kuchciński	-kierujący zespołem,
Michał Cichoń	-członek zespołu,
Jacek Rożyński	-członek zespołu,
Henryk Orwat	-członek zespołu.

W trakcie badania PKBWL ustaliła następującą przyczynę wypadku lotniczego:

Najbardziej prawdopodobną przyczyną wypadku było wykonanie na małej wysokości głębokiego zakrętu bez zabezpieczenia odpowiedniej prędkości, co doprowadziło do przeciągnięcia motolotni z jednoczesnym ześlizgiem na skrzydło i zderzenia z drzewem, a następnie z ziemią.

Okolicznością sprzyjającą było prawdopodobnie niewielkie doświadczenie i długa przerwa w wykonywaniu lotów.

Państwowa Komisja Badania Wypadków Lotniczych po zakończeniu badania nie zaproponowała wprowadzenia zaleceń profilaktycznych.

1. INFORMACJE FAKTYCZNE

1.1. Historia lotu.

W dniu 10 września 2009 r., według relacji świadka około godziny 06.20, na lotnisko Szczecin Dąbie (EPSD) przybył właściciel motolotni, mężczyzna lat 81. Po upływie około jednej godziny, inny świadek, widział z odległości około 300m, startującą motolotnię w kierunku wschodnim. Następnie, krótko przed godziną ósmą, motolotnia była widziana przez kierowcę, który jechał samochodem dwujezdniową ulicą Hangarową w kierunku Szczecina. Według jego relacji, motolotnia leciała poziomo od lotniska w kierunku południowym – w stronę ulicy Hangarowej. Po chwili zaczęła wykonywać zakręt w lewo z dużym przechyleniem i ślizgiem na lewe skrzydło. Kierując się w stronę lotniska, motolotnia zderzyła się prawą stroną skrzydła i wózkiem z gałęziami drzewa, a następnie po przeleceniu około 70m, upadła na ziemię. Pilotujący motolotnię mężczyzna poniósł śmierć na miejscu zdarzenia.

1.2. Obrażenia osób.

Obrażenia ciała	Załoga	Pasażerowie	Inne osoby
Śmiertelne	1	-	-
Poważne	-	-	-
Nieznaczące	-	-	-

1.3. Uszkodzenia statku powietrznego

W wyniku wypadku, motolotnia została poważnie uszkodzona. Uszkodzeniu uległy elementy konstrukcji skrzydła, wózka oraz śmigło. Oględziny techniczne nie wykazały uszkodzeń, czy śladów nadmiernego zużycia, które mogłyby mieć wpływ na zaistnienie wypadku.

1.4. Inne uszkodzenia.

Nie było.

1.5. Informacje o składzie osobowym (dane o załodze).

Pilotujący motolotnię mężczyzna lat 81 nie posiadał świadectwa kwalifikacji pilota motolotniowego. Według ustaleń Komisji, pilotujący motolotnię posiadał wydaną przez Aeroklub Polski w 1999r. kartę stopnia wyszkolenia nr 712 – pilot uczeń, która w związku ze zmianą przepisów (ustawa Prawo lotnicze) straciła swoją ważność. Nie znaleziono żadnych dokumentów pozwalających ustalić dotychczasowy nalot motolotniarza. Z przeprowadzonego wywiadu wynika jednak, że pilot miał niewielkie doświadczenie i prawdopodobnie nie latał od około półtora roku przed wypadkiem.

Pilot nie posiadał orzeczenia lotniczo-lekarskiego o zdolności do wykonywania lotów na motolotni.

1.6. Informacje o statku powietrznym.

Motolotnia dwumiejscowa o znakach SP-MZSK, wpisana do ewidencji statków powietrznych prowadzonej przez Prezesa Urzędu Lotnictwa Cywilnego. Nie odnaleziono żadnych dokumentów motolotni, oraz oznaczeń pozwalających jednoznacznie określić producenta, oraz typ motolotni. W zgłoszeniu dotyczącym wpisania motolotni do ewidencji statków powietrznych, właściciel zadeklarował: typ - motolotnia, oznaczenie fabryczne - Stranger, wytwórca - Aeros Ukraina, rok budowy: 1998.

W wydanym przez Urząd Lotnictwa Cywilnego Świadectwie Ewidencji nr 0147, znaki SP – MZSK widnieje: typ - Stranger, wytwórca statku powietrznego – Aeros Ukraina, Seria i numer fabryczny – nie wpisano.

Na podstawie oględzin powypadkowych, ustalono następujące dane motolotni:

Skrzydło:

Producent – nieznan.

Typ – nieznan. Zbudowane z elementów podobnych do tych, z jakich jest zbudowane skrzydło Stranger ukraińskiej firmy – Aeros Ltd.

Numer fabryczny – brak.

Rok produkcji – nieznan.

Wózek: Trójkołowy, układ „L” – typ oraz producent nieznan.

Silnik: Silnik spalinowy, dwusuwowy, dwucylindrowy, chłodzony cieczą.

Producent: Bombardier – Rotax GmbH

Typ: Rotax 582 UL DCDI

Nr fabryczny: 4173098

Śmigło:

Trójłopatowe, kompozytowe o stałym skoku – brak oznaczeń.

Motolotnia wyposażona była w następujące przyrządy pokładowe: prędkościomierz, wysokościomierz, wariometr, obrotomierz, wskaźnik temperatury cieczy chłodzącej.

W zbiorniku motolotni znajdowało się paliwo w ilości wystarczającej do wykonania podejścia do lądowania i lądowania na lotnisku EPSD.

Do celów obliczeniowych przyjęto następujące dane:

Ciężar skrzydła: 48 kg

Maksymalny ciężar startowy: 450 kg.

Ładunek motolotni (szacunkowe):

Ciężar skrzydła: 48 kg

Ciężar wózka i innych elementów:	180 kg
Ciężar załogi (1 osoba):	90 kg
Paliwo:	10 kg
Razem:	328 kg

Oszacowane obciążenie motolotni nie przekraczało dopuszczalnego określonego przez producenta skrzydeł Stranger, którego skrzydło motolotni SP- MZSK mogło być kopią.

Stwierdzone podczas oględzin powypadkowych uszkodzenia i zniszczenia miały związek przyczynowo-skutkowy wynikający z dynamiki zderzenia. Stan zespołu śmigło - silnik świadczy o jego działaniu aż do momentu zderzenia z ziemią. Po wypadku przeprowadzono oględziny wraku motolotni. Zidentyfikowane uszkodzenia powstały w wyniku zderzenia motolotni z drzewem, a następnie z ziemią. Nie ujawniono żadnych uszkodzeń, które mogły powstać wcześniej i doprowadzić do zaistnienia wypadku. Nie stwierdzono, aby przed wypadkiem od motolotni oddzieliły się jakiegokolwiek części lub żeby stan techniczny motolotni miał związek z zaistnieniem wypadku.

Z powodu braku jakiegokolwiek dokumentacji motolotni, nie ustalono czy była ona dopuszczona do lotów przez upoważniony podmiot, oraz czy wykonywane były prace okresowe lub naprawy.

1.7. Informacje meteorologiczne.

W czasie zaistnienia wypadku, na lotnisku EPSD panowały następujące warunki pogodowe: wiatr przyziemny VRB 2kt, widzialność: 4 km, podstawa chmur: St – 220m, zamglenie. Świadek (pilot), który zaobserwował start motolotni, pogodę ocenił, jako dobrą.

W ocenie Komisji warunki atmosferyczne nie miały wpływu na zaistnienie wypadku.

1.8. Pomoce nawigacyjne.

Nie dotyczy

1.9. Łączność.

Motolotnia nie była wyposażona w urządzenia radiokomunikacyjne.

1.10. Informacje o miejscu zdarzenia.

Wypadek miał miejsce na południowym skraju lotniska Szczecin Dąbie, na jego części nieużytkowej. Współrzędne miejsca zderzenia motolotni z ziemią: N 53° 23' 15,9", E 014° 38' 03,3".

1.11. Rejestratory pokładowe.

Motolotnia nie była wyposażona w urządzenia rejestrujące parametry lotu.

1.12. Informacje o szczątkach i zderzeniu.

Zderzenie prawa stroną skrzydła i wózka motolotni z gałęziami drzewa nastąpiło na wysokości ok. 15m, po czym motolotnia przemieszczając się do przodu zaczęła spadać na ziemię. Spadając obracała się w osi pionowej w prawo, jednocześnie przechylając się na prawe skrzydło. W chwili, gdy prawe skrzydło uderzyło w ziemię, motolotnia była obrócona w prawo w stosunku do kierunku lotu o ok. 50° i przechylona na prawe skrzydło o ok. 40°. Następnie w ziemię uderzył wózek i motolotnia przewróciła się przez lewe skrzydło na plecy, a wózek spoczął na lewym boku na dolnej powierzchni lewego skrzydła. W wyniku zderzenia z ziemią motolotnia została poważnie uszkodzona.

1.13. Informacje medyczne i patologiczne.

- a) W wyniku zderzenia z ziemią pilotujący motolotnię doznał rozległych obrażeń ciała, które doprowadziły do jego śmierci.
- b) Zmiany chorobowe stwierdzone podczas sekcji zwłok nie miały wpływu na zaistnienie wypadku.
- c) W czasie wykonywania lotu, pilot nie był pod wpływem działania alkoholu.

1.14. Pożar.

Nie wystąpił.

1.15. Czynniki przeżycia.

Świadek obserwujący końcową fazę lotu, niezwłocznie po zderzeniu motolotni z drzewem, próbował ustalić, co się stało i rozpoczął poszukiwanie motolotni. Po ok. 20 minutach, gdy udało mu się odnaleźć wrak z pilotem, natychmiast wezwał pomoc. Po około 10 minutach od wezwania przyjechało pogotowie ratunkowe. Przybyły lekarz stwierdził zgon mężczyzny, który pilotował motolotnię.

1.16. Badania i ekspertyzy.

Wykonano dokumentację fotograficzną miejsca zdarzenia, wraku motolotni, oraz przeprowadzono oględziny techniczne wraku motolotni. Przyjęto zeznanie od świadka wypadku. Przeprowadzono rozmowy z osobą, która widziała pilota po przyjeździe na lotnisko i osobą, która widziała, jak motolotnia odlatywała z lotniska. Wykorzystano materiały sporządzone i udostępnione przez Policję.

1.17. Informacje o organizacjach i działalności administracyjnej.

Lot, w którym zaistniał wypadek miał charakter prywatny i wykonywany był przez właściciela motolotni.

1.18. Informacje uzupełniające.

Nie dotyczy.

1.19. Użyteczne lub efektywne metody badań.

Nie dotyczy.

2. ANALIZA.

Na podstawie zeznań świadka oraz zniszczeń konstrukcji motolotni, powstałych przy zderzeniu z drzewem, a następnie z ziemią, odtworzono najbardziej prawdopodobny przebieg zdarzeń ostatniej fazy lotu. Zdaniem Komisji, pilot lecąc od strony lotniska w kierunku południowym, mijając południowy skraj lotniska zawrócił w stronę lotniska. W tym celu wykonał zakręt w lewo o około 180° , jednak prawdopodobnie ze względu na brak dostatecznych umiejętności pilotażowych, nie zabezpieczył prędkości i doprowadził do przeciągnięcia motolotni w zakręcie oraz ślizgu na skrzydło. Brak właściwej, szybkiej reakcji pilota na zaistniałą sytuację, doprowadził w konsekwencji do niekontrolowanego lotu w kierunku drzew rosnących na skraju lotniska. Motolotnia opadała w zakręcie nabierając prędkości. Poprzez próby wyprowadzenia z tego stanu lotu, pilotowi najprawdopodobniej udało się zmniejszyć przechylenie, co w konsekwencji spowodowało znaczny przyrost prędkości. Rozpędzona motolotnia będąc w lewym zakręcie z przechyleniem ok. 45° uderzyła w koronę drzewa od strony południowo-zachodniej na wysokości ok. 15m. Motolotnia leciała w tym momencie z kursem ok. 55° . Na skutek uderzenia wózka motolotni w koronę drzewa, połamane zostały gałęzie. W najgrubszą z nich, o grubości ok. 7cm, prawdopodobnie uderzyła czołowa część owiewki wózka. Niewykluczone, iż któryś z kawałków grubej gałęzi mógł uderzyć w pilota. Ponieważ prawa strona skrzydła również uderzyła w gałęzie, powstały moment sprawił, iż motolotnia spadając obróciła się w osi pionowej w prawo, jednocześnie przechylając się na prawą stronę skrzydła. Zderzenie z ziemią nastąpiło na kierunku ok. 110° z przechyleniem ok. 40° w odległości ok. 75m od drzewa. Pierwszym elementem, który uderzył w ziemię była końcówka prawego skrzydła, która została odgięta do tyłu i w górę, a centralna część rury krawędzi natarcia została wygięta w dół. Następnie uderzyło prawe koło, na skutek czego wyłamana została felga, po czym o ziemię uderzyły pozostałe koła podwozia. Złamaniu uległ widelec przedniego koła, a łożo silnika zostało odgięte w lewo. Pozioma składowa prędkości upadku była na tyle duża, iż motolotnia przez lewe skrzydło wywróciła się na plecy, a wózek spoczął na lewym boku, na dolnej powierzchni lewego skrzydła. W momencie uderzenia wózka i wywrotki, trzymana przez pilota poprzeczka sterownicy, po uderzeniu o przedni zastrzał wózka złamała się. Sam zastrzał został wygięty i wyrwany z mocowań wraz z górną częścią owiewki wózka. Kil skrzydła został złamany, a poszycie w części centralnej rozdarło. Śmigło po zaczepieniu o linki antyflaterowe (które zostały przecięte) i uderzeniu w ziemię zostało zniszczone. Charakter zniszczenia łopat śmigła

wskazuje, iż w momencie zderzenia silnik motolotni pracował najprawdopodobniej na biegu jałowym.

3. WNIOSKI KOŃCOWE.

3.1. Ustalenia komisji.

- a) Pilotujący motolotnię mężczyzna nie posiadał świadectwa kwalifikacji pilota motolotniowego. Według ustaleń Komisji posiadał nieaktualną kartę wyszkolenia pilot - uczeń wydaną przez Aeroklub Polski w 1999 r.
- b) Pilotujący motolotnię nie posiadał orzeczenia lotniczo – lekarskiego uprawniającego go do pilotowania motolotni.
- c) Pilotujący motolotnię nie był pod wpływem działania alkoholu.
- d) Warunki meteorologiczne nie miały wpływu na zaistnienie wypadku.
- e) Nie odnaleziono dokumentacji motolotni.
- f) Oszacowane obciążenie motolotni nie przekraczało ciężaru dopuszczalnego określonego dla podobnej konstrukcji.
- g) W zbiornikach paliwa motolotni znajdowało się paliwo wystarczające do wykonania podejścia do lądowania i lądowania na lotnisku EPSD
- h) Silnik motolotni, aż do zderzenia z ziemią pracował prawidłowo.
- i) Nie stwierdzono niesprawności motolotni w czasie lotu.

3.2. Przyczyna wypadku

Najbardziej prawdopodobną przyczyną wypadku było wykonanie na małej wysokości głębokiego zakrętu bez zabezpieczenia odpowiedniej prędkości, co doprowadziło do przeciągnięcia motolotni z jednoczesnym ześlizgiem na skrzydło i zderzenia z drzewem, a następnie z ziemią.

Okolicznością sprzyjającą było prawdopodobnie niewielkie doświadczenie pilotującego motolotnię i długa przerwa w wykonywaniu lotów.

4. ZALECENIA PROFILAKTYCZNE.

Państwowa Komisja Badania Wypadków Lotniczych po zakończeniu badania zdarzenia nie zaproponowała zaleceń profilaktycznych.

KONIEC

Kierujący zespołem badawczym

Podpis nieczytelny